BIJVOEGSEL

BEHOOREND TOT

„De Herald" van 27 Januari 1889.

Uit de Pers.

In de reeks „Mannen van beteekenis" onder redactie Dr. S. D. Pijzel, heeft Jhr. Mr. Witsius H. de Savornin Lohman eene kleine levensschets van den Hoofdredacteur van ons weekblad geleverd.

Als teeken des tijds verdient het waardeering, dat men in andere kringen ook eenigszins nota gaat nemen van wat er in de kringen der Calvinisten omgaat. En de heer Lohman heeft zijn taak dan ook zoo opgevat, dat er hier geen sprake kon zijn van eene biographie, maar hoogstens van een welkome gelegenheid, om enkele leidende gedachten op universitair, kerkelijk en staatkundig gebied, die ook in breeder kring belangstelling konden wekken, iets breeder uiteen te zetten. Slechts deed het ons leed, dat de journalistiek geheel onopgemerkt wegschool, daar o. i. juist de journalistiek in het het leven van den geschetsten persoon een hoofdplaats innam.

Ook op de enkele historische data, die werden ingelascht, ga men niet te vast.

B v. de woorden: „Daar, en te Middelburg, waarheen zijn vader in 1849 werd beroepen, bezocht hij de lagere school", zijn in tweeerlei opzicht onjuist. Ds. J. F. Kuyper (niet J. H. Kuyper, gelijk voorafgaat) verliet Maassluis in 1840, niet in 1849, en ging in 1849 juist naar Leiden. En ook van die lagere school is niets aan. Dr. A. Kuyper bezocht nooit een lagere school, maar ontving zijn eerste opleiding van zijn vader en moeder, welke laatste gouvernante was geweest, en als zoodanig geheel tot het geven van lager onderwijs bevoegd.

Dit sta hier, niet in het minst om aanmerking te maken, maar wel ter voorkoming van de gevolgtrekking, alsof men op de bijzonderheden in deze schets altoos aan kon.

Voor ons publiek niet onbelangrijk is misschien de korte teekening van een vroegeren kerkrechtelijken strijd te Utrecht, dien de schrijver in deze woorden teekent:

In de Hervormde kerk nl. heeft om de drie jaren persoonlijk en in dien tusschentijd schriftelijk in elke gemeente vanwege een commissie uit de Classicale besturen een onderzoek plaats naar den toestand der gemeenten, de geregelde opvolging en handhaving der kerkelijke besluiten en de ambtstrouw en Christelijken wandel der gemeenteleden.

Geschiedt dit onderzoek schriftelijk, dan worden in drie onderscheiden tabellen vervat de betrekkelijke vragen door het Classicaal bestuur aan den kerkeraad gezonden.

Ook te Utrecht had dit 20 April 1868 plaatsgehad. De kerkeraad aldaar evenwel meende deze vragen, gedaan namens eene Synode, met wiens waardigheidsbekleeders (lui) geene gemeenschap des geloofs en der belijdenis (had)" onbeantwoord te moeten laten.

Het Classicaal bestuur van Utrecht was daarmede intusschen niet tevreden. Het bleef op antwoord aandringen, maar ontving den 8sten Juni opnieuw een weigering.

Door deze vasthoudendheid in vertwijfeling gebracht, zond het de stukken aan het provinciaal kerkbestuur van Utrecht, dat den 14den September twee leden uit zijn midden afvaardigde, niet slechts om naar den staat der Utrechtsche gemeente onderzoek te doen, maar ook om hen, die men als de leiders der beweging beschouwde, in het verhoor te nemen. Doch de Utrechtsche kerkeraad bleef op haar stuk staan; den 21sten September besloot hij die afgevaardigden niet te ontvangen, en in een uitvoerige memorie, kennelijk door Dr. Kuyper opgesteld, zette hij de reden daarvan uiteen.

De spanning nam hierdoor natuurlijk toe, en met belangstelling wachtten velen den afloop af, toen de Synode besloot de moeielijkheden uit den weg te ruimen.

Bij den Utrechtschen kerkeraad bestond slechts tegen de beantwoording van sommige der hem gedane vragen bezwaar. Omtrent de belijdenis, den wandel en de vervulling der ambtsplichten van kerkeraadsleden en predikanten wilde hij niet antwoorden, tegen beantwoording der overige vragen als van zuiver administratieven aard had hij niets.

De Synode besloot nu, dat alleen dan een onderzoek naar belijdenis en wandel zou worden ingesteld, als het verlangen daarnaar door een der leden der kerkeraads zou zijn te kennen gegeven; dientengevolge had elke kerkeraad, en dus ook de Utrechtsche, de gelegenheid, die vragen, die hij niet beantwoorden wilde onbeantwoord te laten. Het schijnt dat men te Utrecht toen dan ook geen verdere moeilijkheden meer heeft gehad. In de Synodale Handelingen van 1869 tenminste, vinden wij slechts een kort verslag dezer zaak, aan het slot waarvan wij lezen: »Doch wij eindigen, na hier nog te hebben bijgevoegd, dat uit de later ingekomen verslagen van het kerkbestuur van Utrecht blijkt, dat te Utrecht de vragen gedaan bij de persoonlijke of schriftelijke kerkvisitatie, beantwoord waren en wij de uitdrukkelijke verklaring van genoemd kerkbestuur vinden dat de kerkeraad van Utrecht op den weg van gehoorzaamheid aan de kerkelijke verordeningen was teruggekeerd en dat het nu meende het gebeurde des voorgaanden jaars te mogen en te moeten voorbijzien."

Dr. Beets zei tot den geschetste in die dagen: »Zoo moet ge de zaak niet aanvatten. Als ge zoo iets beoogt, is uw eerste roeping: *to create an opinion*."

Welnu, in dien zin is sinds gehandeld.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Voorloopige Synode van de Ned. Ger. kerken.

EERSTE ZITTING. (*16 Januari.*)

De hervatte vergadering is aangevangen op 16 Januari 1889 te Utrecht.

De 1ste zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 67: 1*a* en 3*b*, gebed en het lezen van 1 Cor. 12, waarna de presentielijst wordt nagegaan en vastgesteld.

Tot de verkiezing van een tweeden Scriba overgegaan zijnde, wordt Dr. Wagenaar gekozen. De ingekomen stukken zullen in handen van verschillende commissiën van advies worden gesteld. Daarna brengen Deputaten in zake de hereeniging hun rapport uit, waarbij gevoegd is een concept-acte van ineenssmelting, met bijlagen, gelijkluidend met die, welke aan de Synode der Chr. Geref. te Kampen door haar Deputaten gisteren is ingediend. De prealabele quaestie over de handelwijze der Deputaten na de bekende Asser besluiten wordt eenparig in dien zin beantwoord, dat de Voorloopige Synode de gedane stappen onder dankbetuiging goedkeurt en het Concept in behandeling neemt. De wijze, waarop dit Concept tot stand kwam, wordt toegelicht en daarna de morgenzitting door Ds. G. Ringnalda met gebed gesloten.

Na de pauze gaat Ds. Lion Cachet voor in gebed, en wordt verder de inhoud van de Concept-acte toegelicht. Daarna wordt over de algemeene strekking van deze acte de discussie geopend, die na ernstige beraadslaging, waarin vanzelf het geheele Concept uitvoerig ook in bijzonderheden besproken wordt, eindigt met de *eenparige* aanneming van dit Concept.

Daarna sluit Ds. Ploos van Amstel deze zitting met dankzegging.

TWEEDE ZITTING. (*17 Januari.*)

Deze zitting wordt geopend met het zingen van Ps. 90 vs. 9, gebed en het lezen van Psalm 80. Na het vaststellen der notulen werd rapport uitgebracht over een verzoek tot splitsing der kerk te Stad en Ambt-Vollenhove, strekkende om dit verzoek, althans nu, af te slaan, overeenkomstig het besluit der Classis. Er wordt besloten, der Classis bericht te zenden van 't ingekomen verzoek, onder verwijzing naar het te dien aanzien in de zomerzittingen bepaalde en de verzoekers naar hunne Classis te verwijzen, als waar hun bezwaar tegen het genomen besluit ter tafel behoort te komen.

Vervolgens wordt rapport uitgebracht over eettelijke vragen, door de gecombineerde Classis *Sneek*, c. a. ingezonden, *a.* over de Vrije Gereformeerde kerk te *De Lemmer* en haar leeraar, en hunne verhouding tegenover de Ned. Gereformeerde kerken, conform 'twelk wordt besloten, *b.* over de strekking en inrichting van het praeparatoir examen (voor candidaten van de Vrije Universiteit.) Over dit punt wordt gediscussieerd en vervolgens 't rapport te dezen weer tot na de pauze in handen der commissie van advies gesteld, waarna Ds. Sikkel de morgenzitting met dankzegging sluit.

In de middagzitting, door Dr. Kuyper met gebed geopend, brengt de commissie een gewijzigd rapport in, houdende een *voorloopige* regeling van het praeparatoir examen, zoowel voor candidaten aan de Vrije Universiteit als voor anderen. Na uitvoerige discussiën wordt zulk eene regeling vastgesteld, waarbij wordt bepaald, dat na 1 Juli in geen geval een candidaat beroepbaar zal zijn, die niet het praeparatoir examen heeft afgelegd.

Voorts wordt, naar een ingekomen vraag en daarover uitgebracht rapport, besloten, dat in Friesland voortaan *drie* Classes zullen zijn: de Classe Dokkum, die van Franeker en de gecombineerde Classe, *Leeuwarden*, *Sneek* en *Heerenveen*. Voorts wordt, naar aanleiding van het oordeel der Classis Leiden, Gouda en Den Haag over hare splitsing, besloten haar te machtigen tot splitsing in dier voege, dat de Classis *Leiden* afzonderlijk zij en Gouda en Den Haag gecombineerd blijven.

Na bespreking van enkele voorstellen komt het rapport van Deputaten voor 't examen aan de orde met het advies van de daarvoor aanaangewezen commissie. Beider behandeling wordt aangehouden tot na de behandeling van het ingekomen rapport over art. VIII.

Nog wordt behandeld een ingekomen schrijven van Ds. Van Lingen, met rapport daarover van eene commissie, in wier handen dit schrijven was gesteld. De behandeling dezer zaak wordt tot morgen verdaagd en deze zitting met dankzegging door Ds. B. Van Schelven gesloten.

DERDE ZITTING. (*18 Januari.*)

De zitting van *heden* werd geopend met psalmgezang, gebed en lezing uit Gods Woord. Daarna worden de notulen gelezen en wordt een gewijzigd rapport uitgebracht over het schrijven van Ds. Van Lingen. Na langdurige en ernstige discussie wordt besloten met meerderheid van stemmen om het schrijven in handen te stellen van de gecombineerde classis Arnhem, met verzoek om twee Deputaten te benoemen die met twee Deputaten der Synode deze zaak met den emeritus-predikant Van Lingen behandelen; alsmede om een missive te richten aan de classes, die wijst op de zonden der kerken. Tot deputaten in zake Ds. Van Lingen worden benoemd de broeders De Hartog en Van den Bergh; om bedoelde missive op te stellen broeder Kuyper in overleg met de broeders Ploos van Amstel, Van den Bergh en Klaarhamer. Nu wordt ontvangen een bericht van de Synode van Kampen, dat een amendement Beuker-Littooy is aangenomen, hetwelk wordt medegedeeld. Hierop wordt de morgen-vergadering gesloten.

De middag-vergadering, met gebed geopend, houdt zich allereerst bezig met de amendementen der Synode van Kampen, over wier voorgestelde wijzigingen de onderhandelingen voortduren, waarna deze zitting met dankgebed gesloten en de voorloopige Synode verdaagd wordt tot aanstaanden Dinsdag.

VIERDE ZITTING. (*22 Januari*)

De vergadering met gebed en het lezen van Gods Woord geopend zijnde, wordt tot een scriba wegens absentie van Dr. Wagenaar aangewezen Ds. Boonstra en brengen de twee Deputaten, brs. Kuyper en Van den Bergh, rapport uit over hunne zending naar de Synode te Kampen ter toelichting van de voorstellen, onzerzijds voorgesteld, waaruit blijkt, dat in een tweetal punten bezwaren bleven bestaan. De verdere behandeling dezer zaak wordt uitgesteld tot morgen en nu overgegaan tot de behandeling van het ingediende rapport over Art. VIII, waarover vóór de pauze de algemeene beraadslaging wordt gevoerd.

Als na de pauze de zitting heropend was met gebed, werden de aan het slot van dat rapport voorgestelde punten achtereenvolgens aan de orde gesteld, hier en daar gewijzigd, en na uitvoerige discussie vastgesteld, zoodat nu de uitvoering van Art. 8 is geregeld. Dit rapport zal terstond worden gepubliceerd en dit besluit terstond in werking treden.

Nu komt in discussie het Rapport der Deputaten voor 't examen, met daarover uitgebracht advies van eene Commissie, waarbij verscheidene punten ter sprake komen, de deputaten worden gecontinueerd, met dien verstande, dat in plaats van Ds. v. Lingen, Ds. Hoekstra wordt benoemd en het getal Deputaten met twee wordt vermeerderd, de brs. Sikkel en Wagenaar. Daarna wordt deze zitting met dankzegging gesloten.

VIJFDE ZITTING. (*23 Januari.*)

De vergadering der Voorloopige Synode van heden 23 Jan., werd met psalmgezang, gebed en lezing des Woords geopend door Dr. G. Van Goor, die door afwezigheid van den praeses Ds. P. Van Son, als voorzitter optreedt en als assessor vervangen wordt door Ds. B. Van Schelven. Na de arresteering der notulen bepaalt de Synode dat personen, die naar art. VIII wenschen toegelaten te worden tot de bediening des Woords, indien zij wonen in de provinciën Holland, Utrecht, Friesland, Overijsel, Drenthe en Groningen, zullen worden geëxamineerd door de Classis van Amsterdam; en indien zij wonen in de provinciën Gelderland, Zuid Holland, Zeeland, Noord Brabant en Limburg door de Classis van Rotterdam.

Vastgesteld wordt de nadere formuleering van een aangehouden punt in zake de missive van Ds. Van Lingen, en van de verhouding der Kerken tot een mogelijk gravamen, zoolang nog niet eene vergadering kan bijeenkomen, tot beoordeeling daarvan bevoegd.

Aan de orde komt het rapport der Deputaten in zake de hereeniging met de Christelijke Gereformeerden. De Synode vereenigt zich eenparig met het voorgestelde uitgangspunt, om, op den grondslag van het wederzijds aanvaarde, den weg tot hervatting der onderhandelingen open te houden. In overeenstemming daarmede wordt aan een vijftal Deputaten, waartoe de dusver gehandeld hebbende broederen benoemd worden, het recht gegeven de aan te wijzen Synodale Kerk uit te noodigen eene synode bijeen te roepen.

Het rapport aangaande het gehouden Congres van regeer-ouderlingen wordt onder dankbetuiging aangenomen. Aangaande de onderhandelingen met de Ledeboerianen wordt het besluit van den vorigen zomer gehandhaafd, terwijl deputaten in zake de Zondagsrust en de verhouding tusschen patroon en werkman diligent worden verklaard. Na de beantwoording van enkele ingediende partiuliere vragen wordt bepaald dat, behoudens het recht van deputaten voor de onderhandelingen met de Christ. Gereformeerden tot verschuiving van den datum, de eerstvolgende Synodale vergadering zal worden gehouden in de laatste week van Juni 1890. Als Synodale kerk wordt aangewezen de kerk van Leeuwarden. Na dankbetuigingen aan de kerken te Utrecht en Arnhem en aan de adviseerende leden, wordt de vergadering na dankzegging gescheiden.

Besluit der Synode in zake de Kampensche amendementen.

De Synode qq., gezien de telegrammen en het schrijven haar door de Synode van de Chr. Geref. Kerk te Kampen vergaderd, toegezonden, besluit hierop als volgt:

Met dankzegging aan den Heere onzen God constateerende,

1°. dat tusschen haar en de Synode van Kampen algeheele overeenstemming verkregen is over het plichtmatige en van God gebodene der Vereeniging, alsook over de beginselen en de formuleering dier beginselen, waarvan daarbij behoort te worden uitgegaan;

2°. dat insgelijks algeheele overeenstemming verkregen is over elf van de veertien punten, die ter uitvoering door de Deputaten waren voorgedragen, ook wat aangaat het Reglement van 1869 en het eventueele contract voor combinatie van kerkeraden;

en 3°. dat het nog niet kunnen slagen in de poging om reeds terstond ook op de twee eenige nog in geschil zijnde punten overeenstemming van formuleering te bereiken, beiderzijds de harten met droefheid vervuld heeft;

besluit, eer zij scheidt, aan de Christ. Geref. Kerk te berichten, dat de Ned. Geref. kerken te allen tijde bereid blijven, op den grondslag van hetgeen nu beiderzijds *veel* aangenomen wierd, de onderhandeling over de twee nog open gebleven punten te hervatten,

deputeert voor mogelijke onderhandelingen van dien aard Dr. Van Goor, Dr. Van den Bergh, Dr. Kuyper, Dr Rutgers en Ds. Sickel, met last, om desnoods de Synodale kerk te verzoeken, een Synode dezer kerken voor de voortzetting der onderhandelingen saam te roepen,

en besluit, wat aangaat de aanraking die inmiddels reeds tusschen de kerken van beide formatiën mocht voorkomen,

1°. dat de Deputaten bovengenoemd, bij manier van correspondentie, zoo hiertoe een weg geopend wordt, de Ned Geref kerken door bijwoning der Synodale vergadering van de Chr. Geref. kerken op haar Synode kunnen representeeren;

2°. dat de Classicale vergaderingen in gelijken zin een of meer broederen deputee en kunnen, om bij manier van correspondentie, de classicale vergadering der andere groep bij te wonen, en deputaten ter correspondentie van haar Classis te ontvangen;

3°. dat ditzelfde geschieden kan tusschen de beide Kerkeraden in eenzelfde plaats;

4°. dat, waar eenige Kerkeraad onzerzijds nu reeds in eenige combinatie wenschte te treden met den Kerkeraad der Christ. Geref. kerk in diezelfde plaats, de voorstellen hiertoe in zijn te zenden bij de Classis, die hierover niet dan na ingewonnen advies van de bovengenoemde Deputaten besluiten zal;

5°. dat bijaldien eenige Kerkeraad tot Dienaar des Woords wenscht te beroepen een leeraar der Chr. Geref. kerk (hetwelk, met het oog op eventueele hervatting der onderhandelingen, thans zeker niet schijnt aan te raden), zulk een Kerkeraad deze zaak brengen zal voor de Classis, die hierover, niet dan na ingewonnen advies van de Deputaten bovengenoemd, besluiten zal;

6°. dat in plaatsen waar reeds een Kerkeraad van Christelijke Gereformeerde zijde gevestigd is, niet tot bevestiging van een Kerkeraad onzerzijds zal worden overgegaan, dan nadat door of vanwege de Classis (tenzij deze dit schadelijk acht) pogingen zijn aangewend, om hierover met den Kerkeraad der Chr. Geref. kerk tot zeker overleg te komen of ook eenige samenwerking mogelijk zij, en opdat in elk geval alle miskenning van de reeds bestaande kerkformatie worde gemeden;

7°. dat Deputaten bovengenoemd en alle kerkelijke vergaderingen zich bij hunne adviezen en handelingen ten deze zullen te gedragen hebben naar deze regelen:

a. dat geene overeenkomst worde aangegaan, die niet uiterlijk binnen den termijn van één jaar geheel opzegbaar zal zijn, en steeds onder beding dat alle bepalingen dezer overeenkomst, die aan de uitvoering van een door beide Synoden te sluiten overeenkomst in den weg mochten staan, door zulk eene overkomst zullen geacht worden te zijn vervallen;

b. dat bij alle correspondentie wederkeerigheid worde bedongen;

c. dat men zijn eigen organisatie onzerzijds stipt in orde houde, door het bijhouden van de boeken, het benoemen van ouderlingen en diakenen, en het opkomen in onze classis;

d. dat de geldelijke lasten en baten duidelijk over en weer gestipuleerd worden;

e. dat de Dienst des Woords zonder dien der Sacramenten nooit basis van onderhandeling zij;

en *f.* dat in plaatsen waar reeds een Christ. Geref. kerkeraad is, en de onzen pas optreden en dat in zeer kleinen getale, b. v. de 30 zielen niet te boven gaande, onzerzijds minstens één ouderling en één diaken worden benoemd en de classis bij de combinatie als kerkeraad handele;

en voorts draagt zij aan den voorzitter en den abactis op, een afschrift van dit besluit met begeleidend schrijven te doen toekomen aan de Chr. Geref. kerk, onder het adres van Dr. H. Bavinck, als daartoe van de zijde dezer kerk aangewezen;

en eindelijk om dit besluit onder de officieele berichten der kerken te publiceeren.

Dr. VAN GOOR, *Praeses.*
Ds. J. C. VAN SCHELVEN, *Abactis.*

Utrecht, 23 Januari 1889.

Besluit der Synode in zake het Praeparatoir Examen.

In zake de strekking en de inrichting van *praeparatoir examen* voor candidaten in de Theologie, heeft de voorloopige Synode het volgende vastgesteld:

de strekking van dit onderzoek is: schadelijke propositiën en ongeschikte beroepingen te voorkomen; en wijl een definitieve beslissing, in den tegenwoordigen stand van zaken, omtrent deze aangelegenheid nog niet kan gegeven worden, de inrichting van dit examen voorloopig op de volgende wijze te doen geschieden:

1°. Onderzoek naar de stukken door den examinandus over te leggen, n.l.:

a. Attestatie van de kerk, waarin hij de laatste twee jaren verkeerde.

b. Bewijs van goed afgelegd candidaatsexamen in de Theologie, bij eene Hoogeschool, belijdenis doende van de Gereformeerde religie.

c. Testimonium van een Theologische Faculteit als boven, aangaande zijn academische loopbaan.

2°. Het uitspreken van eene leerrede over een tekst, *acht* dagen tevoren hem opgegeven, welke leerrede *drie* dagen tevoren op schrift door hem moet ingediend worden.

3°. Onderzoek naar de bekwaamheid in uitlegging van Oud- en Nieuw Testament, waartoe aan den examinandus *twee* hoofdstukken zijn op te geven, één uit het Oude, en één uit het Nieuwe Testament.

4°. Onderzoek naar de kennis der leerstellige godgeleerdheid.

Bij dit examen, af te nemen in de classis, waarin hij domicilie heeft, zijn geen deputati Synodi tegenwoordig, tenzij het stuk sub 1°*b* niet door den examinandus is overgelegd. In dat geval moet onderzocht worden, of hij blijken geeft van een wetenschappelijke ontwikkeling, die op gelijke hoogte staat met die geëischt wordt voor het candidaats-examen in de Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit; daartoe zullen de Brs. De Hartog, Kuyper en Rutgers aan dit examen deelnemen.

Na gunstigen afloop wordt aan den candidaat toegestaan, als proponent of *candidaat tot de Heilige Bediening*, op verzoek van een kerkeraad voor een enkele maal den dienst des Woords te vervullen en publieke en private catechisatiën te houden, en belooft hij niets te zullen leeren, dan wat in overeenstemming is met de belijdenis der Gereformeerde Kerken.

De aanvraag tot het examen en de inlevering der stukken zal tijdig geschieden.

De kosten worden gedragen door de Classis. Zij die niet in het bezit zijn van de stukken bedoeld sub 1°. *b*, storten echter eenhonderd gulden in de kas van de Classis.

Dit besluit treedt in werking na 1 Juli 1889; na dien datum zal niemand, die in de hier bedoelde termen valt, beroepbaar zijn, tenzij hij dit praeparatoir examen met goed gevolg hebbe afgelegd.

Namens de voorloopige Synode te Utrecht:
J. C. VAN SCHELVEN, *Scriba.*
D. BOONSTRA, *Scriba.*

Besluit der Synode in zake de klacht van Ds. van Lingen.

In zake de missive van Ds. Van Lingen besloot de Synode:

I. dit stuk aan de classis van Arnhem te zenden, met verzoek om twee Deputaten te benoemen, die met twee Deputaten harerzijds deze zaak zullen afdoen, en zulks in dien geest dat zij aan Ds. Van Lingen berichten:

a. dat de Synode deelt in zijn leedwezen over de voor onze kerken smadelijke gevolgen, die de openbaarmaking zijner bezwaren, alvorens ze kerkelijk in behandeling waren gebracht, gehad heeft;

b. dat de Synode Ds. Van Lingen niet kan beschouwen als gewoon lid, want dat hij is emeritus-predikant, en deze roeping in Gods kerken na de reformatie evenzeer behield, als de Hervormers hunne ordening uit de Roomsche kerk;

c. dat hij derhalve verplicht was geweest als emeritus-predikant zijn bezwaren, zoo hij kerkelijke behandeling noodzakelijk achtte, bij zijn classis te brengen, opdat ze langs dien weg desnoods bij de Synode mochten komen;

d. dat de Synode, hoewel zij verplicht zal zijn voortaan, klachten langs onordelijken weg ingekomen, buiten behandeling te laten, in dit geval, wijl hierin waarschijnlijk bij vergissing gedwaald is, gaarne den broeder ter wille is;

e. dat zijn klacht in zake de procedure der geschorsten te Amsterdam, noch deze Synode, noch eenige kerk in doleantie, noch zelfs den kerkeraad van Amsterdam geldt, maar uitsluitend die toenmalige leden der Amsterdamsche kerk, die geschorst zijnde, dezen weg insloegen.

en *f.* Wat aangaat de klachten over allerlei gebrek en misstand, die, zij het ook in min geordenden weg, dan toch onder hare aandacht zijn gebracht:

dat met ootmoedigen zin voor God den Heere moet beleden, hoe ook in het optreden onzer kerken, niet enkel uit de gestadige werking der zonde in veler hart, maar met name ook uit de nawerking van menige krankheid, die wij uit ons verleden onder de Synodale Organisatie, naar ons thansgevormd kerkverband hebben medegebracht, velerlei ingeslopen misbruik moet verklaard, dat wel niet aanstonds geheel is weg te nemen, maar toch in de kracht des Heiligen Geestes en in den geest der barmhartigheid moet tegengestaan;

dat de kerken, en in haar de geloovigen, naar eisch van Gods Woord goed zullen doen, zoo zij, bij de opsporing en bestrijding van deze krankheden en zonden, niet te zeer aan bijkomstige uitwendigheden blijven hangen, als processen, toga's, houten of steenen gebouwen en wat dies meer zij, maar onder de leiding des Heiligen Geestes en bij het licht des Woords meer rechtstreeks bedacht mogen zijn *op den dieperen wortel der zonde*, die nog zoo veelszins ons kerkelijk leven beroert, en dat zij in dien geest en zin, vooral zullen te bestrijden hebben:

1°. het nawerken van den hierarchischen en clericalistischen zuurdeesem eenerzijds, en anderzijds het inwerken van Pelagiaansch-revolutionaire denkbeelden, die ons, nadat wij aan het juk der Synodale Organisatie ontkomen zijn, onder de wilkeur van menschelijk inzicht zouden brengen, in stede van onze kerken eeniglijk te doen buigen voor het heerlijk regiment van onzen Koning en Heere;

2°. den schadelijken invloed, dien elke reformatie der kerken, waar die niet anders dan door breking met het kerkverband tot stand kan komen, zoo licht oefent, doordien vroegere banden met vele broederen en zusters verbroken wierden; iets wat er zoo licht toe verleidt, om de eenheid van het Lichaam van Christus en de gemeenschap der heiligen uit het oog te verliezen; zich op te sluiten in eigen kring; en alzoo den weg te ontsluiten voor sektaristische enghartigheid;

3°. de miskenning van anderer ijver voor God, ook al ging die o. i niet in den rechten weg, waardoor gevaar ontstaat dat ingenomenheid met eigen weg van Reformatie leiden zou tot mindere waardeering van anderer bedoelen en alzoo tot geringschatting van het Lichaam van Christus en van de werkingen Gods tot opbouwing hiervan; iets wat tevens zoo licht verleidt tot het gebruiken van min heilige wapenen.

4°. het niet doen maar nalaten van hooge dingen, die men in beginsel terecht beweert en als stelsel predikt, zooals daar zijn de bewering dat men ambtelijk bewerken zal, wie nog niet met ons optrekken; de bewering dat wij nu doen zullen wat anderen nalieten in de handhaving van goede tucht over leer en leven; en niet minder de bewering, dat terwijl vroeger onfermingloos gehandeld wierd, thans de geest der barmhartigheid ons zou leiden;

5°. het drijven van onordelijkheid in kerkelijke aangelegenheden, alsof onze afwerping van het Synodale juk niet strekte, om alsnu in den van God geordenden weg te wandelen en ons elk in onze roeping daaraan te onderwerpen, maar te verloopen in de wilkeur der bandeloosheid;

6°. het liefdeloos voorbijzien van de noodzakelijkheid, dat in deze eerste beginselen onzer nieuwe Reformatie, allerlei gebrekkigs nog een tijdlang moet geduld en gedragen, en slechts wederzijdsche liefde en ontferming voorkomen kan, dat dit gebrekkige geen vasten voet krijge of veler hart met wanhoop sla en verbittere;

7°. het eenzijdig nadruk leggen op de formeele zijde der reformatie, zonder dat het wezen der kerk, die door deze reformatie gered moet, tot zijn recht kome, en daardoor het aanzeggen aan den goddelooze dat hij geen vrede kan hebben en aan den rechtvaardige dat het hem wel zal gaan, de zorge voor de zwakken en geestelijk kranken in de gemeente, het uitdrijven van allerlei dwaling, het behoorlijk verzorgen der leeraars, de dienst der Barmhartigheid, der Zending en zoo veel meer op den achtergrond zou geraken;

8°. de miskenning van de geestelijke beteekenis van het Kerkverband en daardoor van de eenheid van het lichaam des Heeren, die zich openbaart in het verzuimen van tucht onder de opzieners en kerken onderling, in het eigenwillig zich niet gedragen naar hetgeen door de kerken overeenkomstig Gods Woord in Classis en Synode besloten is, en in het niet mede dragen der geestelijke en stoffelijke nooden van andere deelen van het lichaam Christi;

en 9°. dat toch vooral moge bestreden worden de schriklijke werking van de zonde, die in velerlei ongereformeerd leven in huis en gezin, in velerlei hoogmoed en onheilige beerschzucht, alle eeuwen door de kerken ontheiligd heeft, en ook onder ons nog zoo telkens te betreuren valt. Biddende daarbij de Synode van haar verheerlijkten Heere en Koning, dat zijn voorbede voor den Troon des Vaders voor zijn kerken waken moge, en dat, waar de oude vijand nimmer aflaat zijn strikken tot verwoesting der kerke Christi uit te zetten, alle geloovigen in den gebede waken en strijden mogen om deze strikken, die ook voor hun voet verborgen en gespannen liggen, te ontdekken en er met Gods hulpe aan te ontkomen,— zijns Verbonds tot eeuwige gedachtenisse en zijn Naam ter eer.

DR. VAN GOOR, *praeses.*
Ds. J. C. VAN SCHELVEN, *abactis.*

Utrecht, 23 Januari 1889.

De Ned. Geref. kerken van Noord-Brabant en Limburg hebben in hun classicale vergadering van 8 Januari 1889 besloten, voortaan (gelijk reeds te Fijnaart was geschied) tot nauwgezet opvolgen van artt. 79 en 80 der Dordsche Kerkenordening en tot wering van alle willekeur in deze het optreden van kerkeraden krachtens »het ambt der geloovigen" te binden aan de medewerking der betrokken classes, zoodat tot zoodanig optreden niet mag overgegaan worden, tenzij de classis zich te vergeefs tot den ter vrijmaking zijner kerk ongezinden kerkeraad hebbe gewend.

De classe heeft tot deputaten in deze zaak gemachtigd: elke ontkomene kerk voor hare genabuurde nog niet vrijgemaakte zusterkerken.

Zonder *deze* toepassing als regel te willen aanbevelen, meent de classe het binden van optreden krachtens het ambt der geloovigen aan verplichte inmenging der classes naar genoemde artikelen aan alle classes ten zeerste te moeten aanbevelen.

Ingevolge opdracht van genoemde classis:
J. H. FERINGA,
Class. Correspondent.

De kerkeraad der Nederd. Gereform. kerk te Helder maakt met hartelijken dank melding van den stoffelijken steun voor den kerkbouw, te dezer plaatse ontvangen van de ondervolgende kerken:

Spijk *f* 5, Vlaardingen *f* 19.05¹, Stad ah. Haringvliet *f* 4, Baambrugge *f* 5, Helmond *f* 2.55, St. Anna-Parochie *f* 13, Makkum *f* 6, (gift van Ds. B. c. a.) Anjum *f* 11, Nieuw Helvoet *f* 5, Zuidwolde *f* 3, Delft *f* 56.51², Waarder *f* 17 50, Velp *f* 17, Nijkerk *f* 10 en Lollum *f* 2.75. Totaal *f* 177.47.

Aangezien de som, totnogtoe ingekomen, niet groot is, en de gemeente alhier gering in ledental is en weinig draagvermogen bezit, neemt hij de vrijheid nogmaals beleefd te herinneren aan zijne, aan de kerken verzonden circulaire van 30 Augustus jl., waarin om steun bij den voorgenomen bouw werd gevraagd.

Noord-Holland is voor het meerendeel onder de macht van het ongeloof, dat is een algemeen bekend en treurig feit; verblijdend in de hoogste mate is het daarentegen, dat ook daar, door de gunste onzes Gods, in verscheidene gemeenten de Reformatie doorwerkt en reeds eenige kerken tot openbaring kwamen.

Toch dient in het oog gehouden te worden, dat juist die kerken, waarin de Reforma-